

**SPEECH MINISTER BERT ANCIAUX
DAG VAN DE CULTUURCOMMUNICATIE - BRUSSEL, 4 DECEMBER 2006**

Dames en heren,
Medestanders van en op het veld,

Ik ben erg blij dat ik hier aanwezig mag en kan zijn. Niet elke dag biedt zich een kans om een toch wel exquise verzameling van cultuurwerkers toe te spreken. Ondanks het feit dat u al een ganse dag ingespannen werkte, beloof ik u niet zomaar een afsluiting met de obligate bedanking en uitnodiging voor de receptie. Neen. Ik vraag u om me nog even te ondergaan, want ik wil u graag inlichten over concrete en belangrijke beleidsplannen en –acties die ik koester.

Ik wil daarom meteen in volle ernst starten, en u in vier alinea's een aantal essentiële uitgangspunten voor mijn beleidsvoering meegeven.

1. Elk overheidsbeleid ontstaat én eindigt bij mensen. Als minister werk ik met middelen die de mensen aan de overheid geven. Ik vind het daarom meer dan een boutade om mijn beleid hierop af te rekenen: bereiken we de mensen? En vooral: welke mensen bereiken we nauwelijks of niet? En weet de bevolking wel wat de overheid hen biedt?

2. Op de dag van de “cultuurcommunicatie” onderschrijf ik natuurlijk het grote belang van communicatie. Maar ook hier wil ik een belangrijk accent leggen. De essentie van communicatie zit in het begrip “commune” of gemeenschap. Communicatie is het creëren van een *gemeenschappelijk* project. Cultuurcommunicatie – maar ook jeugd- en sportcommunicatie – moet zich daarom vooral richten op het prikkelen, betrekken, enthousiasmeren, engageren van mensen om mee dragers te worden van projecten.

3. En zo belanden we meteen bij participatie, want daarin ligt de essentie, het doel en gewenste effect van communicatie. U weet ondertussen dat participatie voor mij twee belangrijke betekenissen heeft: het deelnemen en het deelhebben. *Deelnemen* is genieten en gebruiken. Maar het is vooral het *deelhebben* dat mij bijzonder interesseert. Daarin schuilt een groot engagement, want deelhebbers worden mede-eigenaar van hun project. Het zijn sociaal, cultureel en politiek geactiveerde mensen die zich bewegen in de publieke ruimte.

4. De markt. Als politicus beweeg ik me wel eens op een *markt*. Het is een gezellige, bezige ontmoeting van mensen en koopwaren. Een plaats waar je iedereen tegenkomt, waar velen zich manifesteren, zichzelf en hun producten luidruchtig aanprijzen. Waar mensen praten, overleggen of kijken en kiezen. Wel, en met lichte ironie, via dit soort markt wil ik me laten sturen: een

marktgestuurd cultuurbeleid, gevoed door de uitspraken en voorkeuren van mensen. Veel mensen. Diverse mensen.

Ik wil graag het Vlaamse cultuurbeleid en bij uitbreiding het jeugd- en het sportbeleid aan deze uitgangspunten toetsen: zijn wij eigenlijk goed bezig?

Als ik me baseer op wetenschappelijk materiaal – en dat is er gelukkig alsmear meer – dan hoor ik een verhaal met twee intriges:

1. We doen het schitterend. Joepie.
2. Maar tegelijkertijd: we slagen er maar niet in om bepaalde doelgroepen te bereiken en participatiehinderpalen op te ruimen.

Voor sommige elementen van een participatiebeleid staat Vlaanderen onmiskenbaar aan de wereldtop. Wellicht nergens ter wereld vindt men een regio met zo'n fijnmazig netwerk aan cultuur- en gemeenschapscentra, aan bibliotheken, aan grote en kleine musea en theaterhuizen,... Vlaanderen blijkt een labo voor artistieke vernieuwing en hoge kwaliteit in kunst en kunde. Het brede verenigingsleven houdt relatief goed stand. Samen met lokale overheden beschikken we over heel wat krachtige instrumenten om een diversiteit aan culturele producten en producties tot aan de voordeur van vele Vlamingen te brengen. En dat is zeer goed, dit moeten we blijven koesteren, versterken en verfijnen. Heel wat aanwezigen hier vandaag zijn hoofdrolspelers in dit maatschappelijke en artistieke verhaal.

Maar tegelijkertijd ervaren we die koppige, balorige en zo moeilijk te beheersen uitval en uitsluiting. Het is onaanvaardbaar dat een groot aantal burgers niet geniet van het aanbod dat ook door hun belastinggelden wordt betaald, of dat het cultuurbeleid in de praktijk amper oog heeft voor hun cultuurbeleving. En het zijn juist deze mensen die het ook moeilijk tot ondraaglijk moeilijk hebben om te overleven in nota bene één van de meest welvarende regio's ter wereld. En, ondanks al onze goede intenties en plannen, blijft deze kloof diep. Alsmear opnieuw ontdekken we krachtige participatiedrempels die achterstelling en sociale uitsluiting veroorzaken. In dit perspectief klinkt onze hiphophoera plots erg relatief, protserig en misschien zelfs een beetje pervers.

Geachte aanwezigen,

Ook ik voel me al geruime tijd gevangen in deze tegenstelling. Daarom wil ik, concreet, doel- en actiegericht het beleidsaccent participatie in mijn beleidsvoering nog sterker verankeren. Ik zal het structureel en duurzaam inbedden. Dit participatiebeleid vertrekt van het recht van elkeen op cultuur, jeugdwerk en sport. Het streeft naar een grote overlapping tussen de beleidssectoren en de reële samenleving.

Mijn participatiebeleid brengt daarom niet alleen de mensen naar cultuur, jeugdwerk en sport, maar meer dan ooit ook de cultuur, het jeugdwerk en de sport naar de mensen. En ik beklemtoon hierbij zowel de relativiteit als de relevantie van mijn bevoegdheden. Cultuur, jeugdwerk en sport zullen de sociaal-economische en andere ongelijkheden niet zomaar opheffen... maar een slagkrachtig beleid terzake draagt wel sterk bij tot de bestrijding daarvan.

Dames en heren,

Mijn uitspraken klinken misschien zo... maar het zijn geen slogans. Ze zijn zelfs niet nieuw, ik draag ze al mee sinds 1999, de eerste dag van mijn opdracht als minister. Maar ze krijgen vanaf vandaag een vernieuwd en ook een nieuw beleidskader. Ik zal dit in 2007 verwezenlijken en wil u daarover graag informeren.

Mijn aandacht voor participatie krijgt op twee manieren invulling.

De eerste en meest omvattende aanpak is het geheel van sectorale decreten, regels en instrumenten die wij samen de voorbije jaren construeerden. Ik verwijs hierbij naar de financiële ondersteuning die de Vlaamse gemeenschap verstrekt aan de vele honderden landelijke, Vlaamse instellingen, federaties, nationale secretariaten, steunpunten, belangenverdedigers enz. Dit rijke landschap krijgt via diverse decreten structureel groei- en bloeikansen. Naast de aandacht voor intrinsieke kwaliteiten, zoals artistieke, sociaal-culturele methodiek enz., is deze regelgeving gededemd met participatiedoelstellingen.

Ik vraag hierbij bijzondere aandacht voor de zogenaamde decreten lokaal: lokaal jeugd-, cultuur- en weldra ook sportbeleid. Bij uitstek deze regelgeving is een krachtig participatie-instrument. Niet alleen stellen ze een participatieve beleidsvoering centraal, maar in hun output investeren ze permanent in heel uiteenlopende participatiepraktijken.

Maar we moeten hier nog verdergaande ambities koesteren. De volgende gemeentelijke legislatuur wil ik daarom met stevige cultuurcentra partnerschappen aangaan om op enkele participatie-prioriteiten grondig nieuwe wegen te verkennen.

Ik hoop de volgende maanden ook met enkele steden forse afspraken te kunnen maken om fundamenteel in te zetten op een diversiteit aan cultuur voor én van een diversiteit van mensen.

Ik wil alle gemeenten in Vlaanderen aansporen om nog meer in te zetten op gemeenschapsvorming, als gist voor cultuurparticipatie. Het verenigingsleven en de groepen van vrijwilligers moeten nog meer dan vandaag worden aangesproken als bondgenoten in het sociaal-cultureel leven, het bibliotheekwerk, de sport, het erfgoed, het jeugdwerk... en noem maar verder op. Het bevorderen van gemeenschapsvorming betekent ook de daadwerkelijke

ondersteuning van buurtgerichte sociaal-culturele, sociaal-artistieke en sociaal-sportieve projecten, waar mensen op prikkelende manieren zelf de handen in elkaar slaan, om vanuit hun eigen referentiekader, een zichtbare plek in de gemeenschap te bouwen. Gemeenschapsvorming betekent ook dat lokale cultuur- en sportinstellingen uit hun eigen muren breken en zo deel gaan uitmaken van een buurtleven, met enthousiaste en betrokken vrijwilligers en verenigingen. Het zijn deze waarden die de kern vormen van mijn vernieuwde decreten met de lokale besturen.

Ik verwijs ook met veel trots naar de recente *Week van de Smaak*, waarbij de erfgoedgedachte letterlijk werd bereid en verorberd. Ook hier vind ik een prachtig aangrijpingspunt voor actieve participatie. Trouwens, erfgoed lijkt in deze wel een trendsetter, want ook de Erfgoeddagen zijn grote publiekstrekkers.

En wat denkt u van de jaarlijkse *Gordel*? Eigenlijk één groot sportief en cultureel participatiefeest.

Ik vraag ook bijzondere aandacht voor het werk van onze gastheer, CultuurNet Vlaanderen. De Cultuurdatabank is ondertussen de actieve, trotse maar vooral performante moeder van vele kinderen. Maar we oogsten ook steeds meer specifieke spin-offs. Ik verwijs naar de nieuwe jongerensite van CJP, het Cultureel Jeugdpasspoort. Die wordt vandaag gelanceerd en legt heel duidelijk een link tussen het jeugdbeleid en een brede cultuurparticipatie.

En uiteraard de bijzonder succesvolle campagne “Vlieg”, waarbij gezinnen met jonge kinderen genieten van een leidraad op het CultuurWeb, die uitnodigt, stimuleert en faciliteert.

Ik kijk ook met veel interesse en toenemende bewondering naar AmuseeVous, op de weide van Rock Werchter. Een polsbandje van het rockfestival was de hele zomer van 2006 de gratis sleutel tot 48 Vlaamse, Waalse en voor het eerst Nederlandse musea. Evenveel rocksterren maakten een promofilmje voor ‘hun’ museum. Zowat 10.000 festivalgangers gingen deze zomer op museumtrip. Alweer bewijst deze unieke missie geslaagd te zijn. Muziek en Rock Werchter dienden als galante opstap naar een bredere cultuurbeleving. Een goede 80% van de AmuseeVous museumbezoekers behoorde tot de doelgroep 16-26 jaar. En net deze jongeren zijn een moeilijk te bereiken doelgroep voor de musea.

Ik hoop dan ook dat gelijkaardige projecten op andere grote muziekfestivals evenveel succes mogen krijgen. Ter ondersteuning daarvan heb ik alvast voor 2007 € 250.000 extra uitgetrokken.

Zondermeer, zonder schroom durf ik de aandacht voor participatie als de belangrijkste dragende structuur van mijn beleid bestempelen. Het regelgevende kader en de trits aan evenementen, projecten en campagnes bewijzen dit ten overvloede.

Ik verwijs u hiervoor ook graag naar mijn recente beleidsbrieven cultuur-, jeugd- en sportbeleid, waarin ik voor elk van deze sectoren een helder, zakelijk beeld gaf van de budgettaire groei sinds 1999.

Maar,

naast deze sectorale, gestructureerde en gecompartmenteerde aanpak, heb ik de voorbije jaren een uitdijende praktijk gestimuleerd van ad hoc en experimentele beleidsacties die zich heel expliciet richten op het slechten van participatiedrempels.

Ik geef toe: deze praktijk vertoont op het eerste zicht weinig samenhang. Maar ik verwijs graag naar mijn toespraak van exact twee jaar geleden, eveneens op de dag van de Cultuurcommunicatie, op hetzelfde podium. Hierin toonde ik u, zelfs met mooie schema's in powerpoint, hoe deze acties zich toch wel in een gemeenschappelijk ruimte ontwikkelden.

Ik verwijs hierbij naar de ontwikkeling van de sociaal-artistieke praktijken, naar een aantal keuzes van CultuurNet Vlaanderen, naar het begin van een Fonds voor de cultuurparticipatie van personen in armoede, naar een bewuster sociaal-cultureel beleid voor gedetineerden en noem maar op. Na een testperiode werden sommige initiatieven zelfs al in een sectoraal decreet verwerkt. Dat is een goede evolutie geweest, maar ik ervaar nog te veel dat deze praktijken worden beschouwd als een kers op de taart, bijna als een luxekeuze, als kruimels die pas op de grond vallen als iedereen rond de tafel voldoende gegeten heeft. Gedoogd, maar niet omarmd en bedreigd door het ontbreken van een structureel kader.

Dames en heren,

Daarom wil ik u juist vandaag hiervoor een nieuw, samenhangend en uitdagend beleidskader presenteren. Gemakkelijkheidshalve wil ik dit als “het participatiedecreet” benoemen.

Dit decreet moet het maatschappelijke en centrale belang van participatie verankeren en duurzaam maken in mijn cultuur-, jeugdwerk- en sportbeleid. Het zal als een krachtige motor de consequente aandacht voor reële participatie in deze domeinen aanwakker en beweeglijk, dynamisch en slagkrachtig houden.

Juist daarom zal dit decreet veel aandacht besteden aan puntige en vernieuwende methodes, om telkens opnieuw het deelnemen en deelhebben in de sport, het jeugdwerk en de cultuur een nieuwe adem in te blazen. Het moet ook met overtuiging en creativiteit de specifieke participatiedrempels voor specifieke doelgroepen blijven aanpakken en wegwerken. Deze categorieën wil ik ook meteen, maar niet limitatief benoemen: personen in armoede, gedetineerden, personen met een handicap en zieken, mensen met etnisch-cultureel diverse achtergrond...

Maar... tegelijkertijd wil ik benadrukken dat dit nieuwe participatiedecreet de al bestaande regelgeving nog sterker wil steunen, stimuleren in hun participatieaandacht.

Het nieuwe participatiedecreet vervangt de noodzakelijke participatieaandacht in bestaande decreten absoluut niet. Daarom noem ik dit participatiedecreet een *flankerend* beleid, want het staat bezijden de al bestaande decreten en zal hen steunen, prikkelen en verrijken in hun participatieopdrachten. Tegelijkertijd zal het participatiedecreet ook worden gevoed vanuit de sectorale praktijk en het werk van ons nieuwe Wetenschappelijk Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport.

Het nieuwe participatiedecreet is nog niet klaar, maar de fundamenten zijn gegoten en de bouw zal snel vorderen. Tegen 1 januari 2008 is het klaar – behoudens vorstverlet.

In dit decreet voorzie ik voorlopig de volgende rubrieken:

1. Het structureel inbedden van de beleidsaandacht voor een aantal specifieke doelgroepen. Daarmee wil ik niet alleen mensen naar cultuur, jeugdwerk en sport leiden maar vooral ook cultuur, jeugdwerk en sport leiden naar de mensen en deze ook *van* hen maken;
2. Het creëren van een subsidiekader voor vernieuwing rond participatie.
3. De verankering van enkele specifieke en sectoroverschrijdende participatie-instellingen

Graag geef ik u een stand van zaken.

Heel centraal in het nieuwe participatiedecreet staat de aandacht voor specifieke doelgroepen. Deze worden hierin opgenomen omdat elk van deze groepen worstelt met participatiedrempels die heel expliciet aan hun categorie verbonden zijn. Uiteraard wordt de expliciete en werkzame aandacht voor deze groepen in de bestaande regelgeving waar mogelijk versterkt.

Daarnaast hanteer ik voor deze doelgroepen drie duidelijke werktheses:

- Het al bekende, namelijk mensen *naar* cultuur, jeugdwerk en sport brengen;
- Maar, iets minder bekend, ook andersom: het aanbod naar hen brengen
- En tegelijkertijd, vaak miskend, ook respect opbrengen voor hun eigen aanbod en uitingen.

Ik maak het als volgt duidelijker voor een aantal doelgroepen:

- Voor mensen in armoede voorzie ik een belangrijke accentverschuiving in het beleid. We evolueren van loutere toeleiding naar het gesubsidieerde aanbod, naar een beleid met respect voor ‘cultuur van de armen’.
 - ♣ het fonds voor cultuurparticipatie voor mensen in armoede trekken we ook open naar niet-gesubsidieerde cultuur- en sportactiviteiten. Dit jaar kreeg het fonds al extra middelen, om vooral kinderen in armoede te laten deelnemen aan het niet gesubsidieerde aanbod;
 - ♣ niet enkel de toeleiding naar het aanbod staat aan de agenda, maar we creëren ook meer aandacht en ruimte voor eigen culturele beleving van mensen in armoede. Sociaal-

artistieke, sociaal-culturele en straks ook sociaal-sportieve initiatieven in specifieke buurten en wijken krijgen extra aandacht;

- ♣ via trajecten met lokale overheden verruimt onder meer Kunst en Democratie het lokaal cultuur- en sportbeleid voor mensen in armoede. Van een louter financiële tegemoetkoming evolueert deze aanpak naar het bieden van kansen om in groep te participeren aan cultuur en sport én om met eigen cultuur- en sportinitiatieven te beginnen. Het is essentieel dat cultuur-, jeugd-, sport- en welzijnswerkers hiervoor de handen in elkaar slaan;
- ♣ Vanuit een fundamenteel respect voor cultuur van de mensen in armoede moeten we ook opnieuw kansen geven aan meer plekken in Vlaanderen waar samenkomen niks moet kosten. Waar rondhangen niet moet leiden tot een samenscholingsverbod. Ik droom zelfs van steden en gemeenten die opnieuw investeren in reële PUBLIEKE ruimte: plaatsen en pleinen waar mensen kansen krijgen om ze tot leven te brengen, op hun eigen, specifieke manier. Waarin krakers veel meer gezien worden als mensen die verlevendigen in plaats van vernietigen. Waarom niet – heel concreet – het organiseren van kampvuren op pleinen, plaatsen voor zang en dans enz...?
- Ook voor personen met een handicap maakten we het afgelopen jaar al enkele concrete initiatieven mogelijk om deze aandacht te versterken. Ik denk maar aan het theaterproject van Larf!, waarin actief, via gebarentaal, samen met dove mensen een productie wordt opgezet. Ik denk aan een vormingsprogramma van Wiev, waarbij vertrokken wordt van de kracht van personen met een mentale handicap, of aan de vzw Mentor die in Kortrijk werkt aan de toegankelijkheid van culturele infrastructuur. Allemaal voorbeelden van inclusief werken;
- Een tijdje geleden bezocht ik Gasthuisberg, in het kader van de Voorleesweek. Ik heb heel indringend ervaren hoe belangrijk zulke activiteiten voor zieke kinderen wel zijn. Ook hier liggen belangrijke uitdagingen. Die verdienen meer dan één week per jaar aandacht;
- Via het participatiedecreet wil ik ook de aandacht voor de gedetineerden versterken. Ook mensen in gevangenissen hebben recht op eigen cultuur- en sportbeleving. We versterken De Rode Antraciet om ook inzake sport verdere initiatieven te nemen. We zorgen er ook voor dat in elke gevangenis in Vlaanderen een degelijke bibliotheekwerking aanwezig is.
- Met mijn actieplan *Interculturaliseren* gaf ik al eerder een concrete aanzet naar deze beleidsomslag. Het is immers absoluut noodzakelijk om te investeren in een veelkleurig en divers aanbod en participatie. Dit moet ook door mensen van etnisch-cultureel diverse afkomst als volwaardige partners in een cultuur-, jeugdwerk en sportbeleid op te nemen, zeker ook als bestuurs- en kaderlid. En ja: ook met uiterlijke kenmerken van hun religie, zelfs aan een loket. Ik vermeld hierbij graag het Vlaams-Marokkaans Culturenhuis dat weldra in Brussel een levendige ontmoeting tussen vele culturen mogelijk maakt en houdt.

Naast het duurzaam inbedden van de sectoroverschrijdende aandacht voor specifieke doelgroepen, wil ik dit decreet ook gebruiken om enkele bestaande participatie-instellingen een decretale plaats te geven.

Ik denk hierbij uiteraard aan CultuurNet Vlaanderen: ondertussen een vaste waarde en de pionierstijd voorbij. De hoogste tijd om CultuurNet, als sectoroverschrijdende actor, gericht naar de verbreding en verdieping van cultuurparticipatie, een vaste stek te geven. Het wordt een koninginnestuk van dit nieuwe decreet.

Maar ook Kunst & Democratie en Cubido passen perfect in deze context. Kunst & Democratie is gespecialiseerd in de detectie, de analyse maar ook de adequate aanpak van participatiedrempels. Kunst & Democratie werkt voor verschillende doelgroepen, als een vooruitgeschoven eskader mijnenjagers, op zoek naar oorzaken en bestrijding van achterstelling en participatieremmers. Cubido werkt op een concrete manier mee aan het slechten van deze participatiedrempels door de organisatie en ondersteuning van laagdrempelige cultuurinitiatieven voor specifieke doelgroepen.

Het nieuwe decreet moet echter ook ruimte bieden voor vernieuwing, experiment en grensverlegging.

Ik voorzie, uiteraard binnen de grenzen van de decretale mogelijkheden, concrete systemen om snel en accuraat op prikkels, dwarse en misschien ongepaste projecten in te spelen. Ik weet dat jullie, zeker de spitse subsidiologen in het publiek, meteen het voorhoofd fronsen. Er zijn immers al heel wat sectorale projectsubsidiesystemen. Ontstaat er zo niet meer onduidelijkheid en warrigheid? Is de doolhof al niet voldoende groot?

U hebt gelijk: we moeten hier heel duidelijk de lijnen uittekenen en accenten aanbrengen. De projectenruimte die ik in het participatiedecreet voorzie, zal daarom scherp afgelijnd zijn:

- Participatie staat uiteraard centraal, met een mild accent op het deelhebben, eerder dan het deelnemen;
- Vernieuwing, verrassing en grensverlegging, maar vooral ook de mate waarin zo'n project anderen – waaronder andere decreten en systemen - kan inspireren, vormen cruciale aandachtspunten;
- Sectoroverschrijdend, duidelijk een aantal sectoren verbindend;
- Waarbij het accent niet prioritair ligt op de creatie van een nieuw aanbod... of het aanbieden van een nieuwe creatie. Maar wel in het toeleiden, het verleiden, het begeleiden van nieuwe publieken.

Dames en heren,

Dit nieuwe participatiedecreet - waarvan de grote lijnen nu ontwikkeld zijn en in detail worden uitgewerkt - vormt voor mij een sluitstuk. Het is als de sluitsteen, die een gemetselde boog door z'n eigen kracht overeind houdt. Dit bijeen- en samenhouden is een cruciale verwachting.

En ik benadruk: het participatiedecreet zal geen roofbouw plegen op de participatieve kracht van de al bestaande sectordecreten. In tegendeel. Het zal de krachten versterken en de slagkracht ervan vergroten.

Tenslotte,

Ik dank jullie en heel specifiek CultuurNet Vlaanderen om me hier de kans te geven deze concrete plannen te verduidelijken. De ontegensprekelijke logica van mijn verhaal, mijn beleidsvoering en specifiek ook de keuze voor dit participatiedecreet is helder: ik heb u daarvoor nodig. Het bouwen van wetten en decreten heeft maar effecten indien het werkveld, het middenveld, de cultuur-, jeugdwerk- en sportactoren dit mee willen schragen. Als minister kan ik u kaders en middelen ter beschikking stellen. Deze klinken echter schril en hol als u daarmee niet aan de slag gaat en ze u ook eigen maakt.

Ik kon me voor dit bericht geen betere plek dromen dan deze dag van de Cultuurcommunicatie, met veel en schoon volk. Waarvoor veel appreciatie en mijn hartelijke dank.

Bert Anciaux

Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel